

TÜRK DIŞ POLİTİKASINDA YUMUŞAK GÜÇ UNSURU VE T.C. BAŞBAKANLIK KAMU DİPLOMASİSİ KOORDİNATÖRLÜĞÜ ÖRNEĞİ

SOFT POWER FACT IN TURKISH FOREIGN POLICY AND THE CASE OF REPUBLIC TURKEY PRIME MINISTRY OFFICE OF PUBLIC DIPLOMACY

Yıldırım Turan

Yrd. Doç. Sakarya Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü, yildirimturan@sakarya.edu.tr

Ahmet Karafil

Yüksek Lisans Öğrencisi, Sakarya Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü, ahmetkarafil@gmail.com

MAKALE BİLGİSİ

ÖZET

Geliş 04 Nisan 2017

Düzeltilme Geliş 13 Nisan 2017

Kabul 15 Nisan 2017

Anahtar Kelimeler:

Yumuşak Güç

Kamu Diplomasisi

Türk Dış Politikası

Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü

Bu makalede, son dönemde uluslararası politikada ayrı bir öneme sahip olan yumuşak güç kavramı ele alınacak ve kavramın, 2002 yılı sonrası Türk dış politikasında nasıl bir politika aracı haline geldiği ifade edilmeye çalışılacaktır. Bu bağlamda, Türk dış politikasını kurumsal anlamda temsil eden Başbakanlık Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü incelenerek, koordinatörlüğün faaliyetlerine yer verilecektir. Yumuşak güç uygulamalarının uzun bir zaman dilimi içerisinde amaçlarına ulaşabileceğini iddia eden bu çalışma, ayrıca yumuşak güç kapasitesinin artırılmasında etkili olan kamu diplomasisi kavramı üzerinde duracaktır.

© 2017 PESA Tüm hakları saklıdır

ARTICLE INFO

Received 04 April 2017

Received in revised form 13 April 2017

Accepted 15 April 2017

Keywords:

Soft Power

Public Diplomacy

Turkish Foreign Policy

Office of Public Diplomacy

ABSTRACT

The concept of soft power which has recently had a special importance in the international politics will be analyzed in this study. Along with that the study will also try to express how the concept has become a policy tool in Turkish foreign policy after 2002. In this context, the Republic of Turkey Prime Ministry Office of Public Diplomacy representing the Turkish foreign policy in an institutional sense will be examined. Following that, the activities of this office will be discussed. This paper, which claims that soft power applications could achieve their goals over a long period of time will also focus on the concept of public diplomacy that is effective in increasing soft power capacity.

© 2017 PESA All rights reserved

GİRİŞ

Bir ülke, dünya siyasetinde istediği kazanımları elde edebilmek için yumuşak güç çatısı altında dünya kamuoyunu sahip olduğu bir takım becerilerle etkilemeye çalışır. Bu bakımdan birçok ülkede politika aracı olarak kullanılan yumuşak gücün, son yıllarda Türkiye'nin izlediği politikalara da yansdığı görülmektedir. 2002 yılında Adalet ve Kalkınma Partisi'nin iktidara gelmesiyle birlikte dış politikada yenilikler yapılmış ve bu doğrultuda Türk dış politikası bir takım ilkeler üzerinden yeniden inşa edilmiştir. Bölgesel ve küresel siyasette daha aktif politikalar sergilemek isteyen Türkiye, dış politika ilkelerini imkânlı hale getirebilmek için yumuşak güç unsurunu etkili bir şekilde kullanmaya çalışmaktadır. Dış politika unsuru olan yumuşak gücün kapasitesinin artırılmasında kamu diplomasisinin de etkili olduğu düşünülmektedir. Bu minvalde Türkiye'nin yumuşak gücünü artırmak için bir kamu diplomasisi aracı olarak Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü kurulmuştur.

Türkiye, kamu diplomasisi uygulamalarının etkin bir şekilde yürütülmesi için kurduğu Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü ile hem kamu kurum ve kuruluşları hem de sivil toplum örgütleri arasındaki işbirliği ve koordinasyonu sağlamayı hedeflemektedir. Ulusal ve uluslararası alanda tanıtım ve bilgilendirme faaliyetleri yürüten bu kurum, Türk dış politikasını kurumsal anlamda temsil etmektedir. Ayrıca kurum, birçok panel, çalıştay ve toplantı gibi organizasyonlar düzenlemektedir.

Son yıllarda önemi giderek artan yumuşak güç kavramının Türk dış politikasında nasıl bir yer edindiği, nasıl bir öneme sahip olduğu ve kamu diplomasisinin aracı olan Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü'nün -yürüttüğü çalışmalar kapsamında- Türk dış politikasını kurumsal anlamda nasıl temsil ettiği hususu bu çalışmanın temel amacını oluşturmaktadır.

Bu çalışmada öncelikle yumuşak gücün ne anlama geldiği anlatılacaktır. Devamında ise, Adalet ve Kalkınma Partisi'nin iktidarlığında oluşturulan Türk dış politikasının temel ilkeleri üzerinde durularak, yumuşak gücün oluşturulan dış politikada nasıl bir işleve sahip olduğu ele alınacaktır. Sonraki kısımda ise, kamu diplomasisinin ne anlam ifade ettiği belirtilecektir. Son olarak da Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü'nün kuruluşu hakkında bilgilere yer verilerek kurumun faaliyetleri incelenecektir.

1. Yumuşak Güç

Uluslararası politikada askeri ve siyasi otoritenin önemli bir kriteri olan ve bu otoriteye ait uygulamaların stratejik boyutlarını oluşturan güç kavramı, günümüz şartlarında farklı bir kavram olarak ele alınmaktadır. "Yumuşak güç" adı altında ele alınan bu kavram, ülkelerin politikalarına yeni bir form kazandırmaktadır.¹ Yumuşak güç, bir ülkenin kendi dış politika alternatiflerini gerçekleştirme için² kamuoyu desteğiyle diğer ülkelerin yönlendirilebilmesi, kültürel çalışmalarla istenilen hedeflerin diğer ülkelerdeki insanlar tarafından arzu edilebilir kılınması ve bunları yaparken de kendi konumunu üst seviyelere taşıması bakımından bir araç olarak kabul edilmektedir.³ Yumuşak gücü teoriden ziyade analitik bir kavram olarak niteleyen⁴ Joseph Nye'a göre yumuşak güç, bir takım isteklerin, çıkarların, menfaatlerin; zorlama, tehdit etme ve cezalandırma gibi yaptırımlarla yerine getirilmek istenmesinin aksine cezbetme, ikna etme ve kendine çekme gibi araçlarla yerine getirilmesi faaliyeti olarak görülmektedir. Nye, kavramı şu şekilde açıklamaya çalışmıştır:

"Bir ülke dünya politikasından istediği sonuçları başka ülkeler onun peşinden gitmek istediği, onun değerlerine hayran olduğu, teşkil ettiği örneğe gıpta ettiği, onun refah ve açıklık düzeyine erişmeyi arzuladığı için de alabilir. Böyle bir durumda, dünya politikasının gündemini belirlemek ve diğer ülkeleri cezbetmek, onları askeri ve ekonomik silahlarla tehdit ederek veya bunları kullanarak değişmeye zorlamak kadar önemli bir etkiye sahiptir. Bu güç veçhesine, yani istediğin

¹ Haluk Özdemir, "Uluslararası İlişkilerde Güç: Çok Boyutlu Bir Değerlendirme", **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, 63-3, 2008, s. 136.

² Mehmet Evren Eken, "Jeopolitik Derinlik, Akılcı Güç ve Popüler Kültür: Stratejik Bir Konsept Olarak Gündelik Hayatın Önemi", Mehmet Şahin ve B. Senem Çevik (ed.), **Türk Dış Politikası ve Kamu Diplomasisi**, Ankara: Nobel, 1. Basım, Eylül 2015, s. 31.

³ Emrah Aydemir, **Dış Politikada Yumuşak Güç ve Medya**, İstanbul: Kalkedon Yayıncılık, Birinci Basım, Mart 2016, s. 138.

⁴ Joseph Nye, "Responding to My Critics And Concluding Thoughts", Inderjeet Parmar and Michael Cox (ed.), **Soft Power and US Foreign Policy Theoretical, Historical and Contemporary Perspectives**, New York: Routledge, 2010, p. 219.

bir şeyi başkalarının da istemesini sağlamaya, yumuşak güç adını veriyorum. Yumuşak güç, insanları zorlamak yerine onlarla işbirliği yapar.”⁵

İbrahim Kalın ise ‘yumuşak güç’ kavramını ‘ince güç’ olarak farklı bir ifadeyle ele almaktadır. Ona göre ince güç, “istediğiniz bir şeyi, kaba güç kullanarak değil, başkalarının sizin hedeflerinizi kabul etmesini sağlayarak elde etmenizdir.”⁶ Yani ince güç, rasyonel politikalarla başkalarına karşı meşruluk kazanmayı sağlayan bir ikna kabiliyeti olarak görülmektedir.⁷

Nye, yumuşak gücün öneminden bahsederken yumuşak güç ile sert gücün birbirleriyle bağlantılı olduğuna da dikkat çekmektedir. Ona göre, bu iki güç başkalarının davranışlarını etkileme becerisinin iki uç kolunu oluşturmaktadır. Yöntem ve kaynaklarının somutluğu açısından farklı olan bu iki güçten sert güç ‘emir gücü’nü kullanırken yumuşak güç ise ‘kendine çekme’ gücünü kullanmaktadır.⁸ Birbirleriyle bağlantılı olan bu iki güçten yumuşak güç, sert gücün bir yansıması olarak kabul edilmemektedir.⁹ Nye, sert güç ve yumuşak güç arasındaki farklılıkları aşağıdaki tabloda göstermeye çalışmıştır.

Tablo 1: Davranış Spekturumu ve En Uygun Kaynaklar

	Sert Güç	Yumuşak Güç
Davranış Spekturumu	Zorlama İkna Etme (Emir)	Gündem Yaratma Cazibe (Yanına Çekme)
En Uygun Kaynaklar	Baskı Yaptırımlar Ödemeler Rüşvet	Kültür Değerler Politikalar Kurumlar

Kaynak: Joseph Nye, **Yumuşak Güç: Dünya Siyasetinde Başarının Yolu**, Rayhan İnan Aydın (çev.), Ankara: Elips Kitap, 1. Baskı, 2005, s. 17.

İstediklerini elde etmek, uluslararası arenada konumunu sağlamlaştırmak ve güvenliğini tehdit edebilecek unsurları bertaraf etmek için askeri ve ekonomik güçlerine başvuran devletler, daha kısa sürede hedefledikleri sonuçlara ulaşabilmektedir. Nye, yumuşak gücün sert güce göre uygulanabilirliğinin daha zor olduğunu, daha yavaş ilerleme kaydettiğine dikkat çekmektedir. Ayrıca çoğu yumuşak güç uygulamalarının, hükümet dışı kurumlar tarafından gerçekleştirildiğini belirtmektedir. Bu gibi nedenlerden dolayı yumuşak güç ile amaçlanan hedeflerin sonuçlanması, uzun bir zaman diliminde gerçekleşmektedir.¹⁰ Uzun vadede başarıyla sonuçlanan yumuşak güç uygulamalarından elde edilen verimin daha kalıcı olduğuna ilişkin tespitlere rastlanmaktadır. Örneğin “Osmanlı Devleti bir yeri işgal etmeden önce o bölgeye önce tüccarlarını gönderirdi. Tüccarlar orada Osmanlı’yı tanıtır ve işgal edilmesi durumunda huzurun ve refahın getirileceğini insanlara aşıları. Böylece işgal edildikten sonraki süreçte uyum sağlama çabuk olmuş, din ve özgürlüklerine karışılmadan uzun yıllar yaşamışlardır.”¹¹ Günümüzde Balkanlarda yaşayan insanların çoğu Osmanlı Devleti’ne

⁵ Joseph Nye, **Amerikan gücünün Paradoksu**, Gürol Koca (çev.), İstanbul: Literatür Yayıncılık, Temmuz 2003, s. 10-11.

⁶ İbrahim Kalın, “Soft Power and Public Diplomacy in Turkey”, **Perceptions Journal of International Affairs**, Vol. XVI, No. 3, Autumn 2011, p. 8.

⁷ İbrahim Kalın, “Soft Power and Public Diplomacy in Turkey”, p. 8-9.

⁸ Joseph Nye, **Yumuşak Güç: Dünya Siyasetinde Başarının Yolu**, Rayhan İnan Aydın (çev.), Ankara: Elips Kitap, 1. Baskı, 2005, s. 16-17.

⁹ Joseph Nye, **Amerikan gücünün Paradoksu**, s. 12.

¹⁰ Joseph Nye, **Yumuşak Güç: Dünya Siyasetinde Başarının Yolu**, s. 100.

¹¹ Sait Yılmaz, **Akıllı Güç**, İstanbul: Kum Saati Yayınları, 2012, s. 18 Aktaran: Hüseyin Bahacan Sabuncu, “Türkiye’nin Afrika Kıtasında Yumuşak Güç Olma Potansiyeli”, (**Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Ufuk Üniversitesi SBE), 2013, s. 17.

duydıkları sempatinin etkisiyle Türkiye'ye ilgi duymaktadırlar.¹² Burada yumuşak gücün yavaş ve ağır bir şekilde sonuç verdiği ve uzun bir süre boyunca etkisinin devam ettiği dikkat çekmektedir.

Sert güce göre kullanımı daha zor olan yumuşak gücün tercih edilmesinin arkasında iki neden gösterilmektedir. Bunlardan birincisi, dünya kamuoyunun uluslararası konularda önemini artmasıyla birlikte askeri gücün etkinliğinin zayıflaması hususudur. İkincisi ise, asimetrik yöntemlerin kullanılmasıyla klasik orduların etkinliğinin ve caydırıcılığının minimize edilmesidir. Bu şekilde sert güc yerine kamuoyunu etkileyebilme, yönlendirebilme, ikna etme kabiliyetlerini kullanan yumuşak gücün küresel bilgi çağında daha etkin olduğu iddia edilmektedir.¹³ Ayrıca küreselleşmenin etkisiyle özellikle ekonomilerin ve bilginin devlet tekelinden kurtulması da yumuşak gücün tercih edilmesinde etkili bir neden olarak gösterilebilir. Buradan hareketle yumuşak güç uygulamalarının etkinliğinin anlaşılabilirliği elzemdir. Bu noktada bazı uluslararası kuruluşlar “yumuşak güç endeksi” oluşturarak her yıl bu anlamda listeler yayınlamaya küresel düzeyde yumuşak gücü etkin kullanan ülkeleri belirlemektedirler. İngiltere'deki Yönetim Enstitüsü ve Monocle dergisinin ortak çalışmasında diplomasi, hükümet, kültür eğitim ve ekonomi/inovasyon kriterleri ele alınarak ülkelerin yumuşak güç kapasiteleri ortaya çıkarılmaktadır.¹⁴ Yegin'e göre, “Her ülkenin yumuşak gücünün jeopolitik menzilinün tayini, o ülkenin sahip olduğu yumuşak güç unsurlarının diğer ülke ve bölgelerdeki etkisinin ne kadar olabileceğinin doğru analizi ile mümkün olacaktır.”¹⁵

1.1. Türk Dış Politikasında Yumuşak Güç Unsurunun Yeri ve Önemi

Türkiye'de 3 Kasım 2002 tarihinde yapılan seçimlerde Adalet ve Kalkınma Partisi (Ak Parti), hükümeti yönetme yetkisini alarak iktidara gelmiştir. ‘Muhafazakâr demokrat’¹⁶ anlayışa sahip olan Ak Parti hükümetinin, bu siyasi kimliğini kullanarak Türk dış politikasına yeni form kazandırdığı ve bir takım hedefler doğrultusunda çeşitli dış politika stratejileri geliştirdiği görülmektedir. Ak Parti hükümetinin yeni dış politika anlayışında, “Stratejik Derinlik” adlı eseri kaleme alan Ahmet Davutoğlu'nun etkili bir rol oynadığı kabul edilmektedir. Görevde olduğu yıllarda Ak Parti hükümetinin dış politikasının entelektüel aklı olan Davutoğlu, bu eserinde Türkiye'nin sahip olduğu tarihsel ve coğrafi derinliğine dikkat çekmekte ve buna bağlı olarak Türk dış politikasının bu derinlik üzerine kurulması gerektiğini savunmaktadır.¹⁷

Diğer taraftan Kalın, 2002 yılından sonra yeni dış politika anlayışının siyasi liderlik, stratejik vizyon ve atf çerçevesi üzerinden şekillendiğini belirtmektedir.¹⁸ Muharrem Ekşi ise, söylemde ve uygulamada yumuşak gücün Ak Parti dönemi dış politikasına yansıdığını dile getirmektedir. Söylem olarak başta Davutoğlu olmak üzere Ak Parti bünyesinde yer alan temsilciler, yumuşak güç odaklı bir dış politika yürüttüklerini ifade etmişlerdir.¹⁹ Dış politikadaki bu düşünce, Türkiye'deki birçok akademisyenin ve yorumcunun ifadelerinde de yer almaktadır. Baskın Oran, Davutoğlu'nun söylemlerinden hareketle, 2002 sonrasında yenilenen dış politika anlayışının üç metodolojik ilke üzerine kurulu olduğunu dile getirmektedir. Oran, metodolojik ilkeleri şöyle izah etmektedir:

“1) Vizyon sahibi dış politika: Bunalım patlak verdikten sonra onu çözmeye çalışmak yerine, bunalımın çıkmasına engel olmaya çalışılacaktır. Bunun için de, kendisini doğrudan ilgilendirmese dahi Türkiye, uluslararası ve bölgesel çatışma durumlarında hemen rol alacak, örneğin arabuluculuk yaparak çatışmaya engel olmaya çalışacaktır. 2) Tutarlı ve sistematik bir

¹² Sabuncu, s. 17.

¹³ Özdemir, s. 136.

¹⁴ İsmail Numan Telci, “Yumuşak Güç ve Düşünce Kuruluşları: Türkiye Örneği”, Mehmet Şahin ve B. Senem Çevik (ed.), **Türk Dış Politikası ve Kamu Diplomasisi**, Ankara: Nobel, 1. Basım, Eylül 2015, s. 524.

¹⁵ Abdullah Yegin, “İran'ın Yumuşak Gücü”, **Seta Analiz**, Sayı: 118, Şubat 2015, s. 9.

¹⁶ “Ak Parti 2023 Siyasi Vizyonu: Siyaset, Toplum, Dünya”, **Ak Parti**, 30 Eylül 2012, s. 4, <http://www.akparti.org.tr/site/akparti/2023-siyasi-vizyon>, (4 Nisan 2017).

¹⁷ Ahmet Davutoğlu, **Stratejik Derinlik: Türkiye'nin Uluslararası Konumu**, İstanbul: Küre Yayınları, 2001.

¹⁸ İbrahim Kalın (ed.), **2000'li Yıllar: Türkiye'de Dış Politika**, İstanbul: Meydan Yayıncılık, Ağustos 2011, s. 7.

¹⁹ Muharrem Ekşi, **Kamu Diplomasisi ve Ak Parti Dönemi Türk Dış Politikası**, Ankara: Siyasal Kitapevi, Temmuz 2014, s. 157.

çerçeve: Her bölgede aynı temel ilkelere bağlı bir politika izlenecektir. 3) Türk Yumuşak Gücünü bölgede yayacak yeni bir diplomasi ve söylem.”²⁰

Davutoğlu ayrıca Türkiye'nin dış politika yapımı sürecinde beş ilkenin önemine vurgu yapmaktadır. Bunlardan birincisi, bölgesel anlamda etkin olmanın yolu, güvenlik ve demokrasi arasındaki dengeye bağlıdır. İkincisi, komşularla sıfır sorun politikası bağlamında ilişkilerin yürütülmesi gerekir. Üçüncüsü, Türkiye, kendisine komşu olan bölge ülkeleriyle ve diğer ülkelerle ilişkilerini geliştirmelidir. Dördüncüsü, çok boyutlu bir dış politika anlayışı esas alınmalıdır. Beşincisi, ritmik diplomasiye dayalı bir anlayış ile uluslararası örgütleri de kapsayacak daha aktif bir politika izlenmelidir.²¹ Davutoğlu bu şekilde dış politikanın tarihsel derinlik, coğrafi derinlik, demokrasi, insan hakları, karşılıklı ekonomik bağlılık, güvenlik, istikrar ve barış gibi ilkelere dayandığını ifade etmektedir.

Davutoğlu'nun söylemlerinden hareket eden Oran, bu dış politika ilkeleriyle ulaşılmak istenen beş amacın olduğunu belirtmektedir. Bu amaçlar şöyledir: “1) 2023'te AB üyeliği; 2) Güvenlik ve ekonomik işbirliği anlamında bölgesel entegrasyon; 3) Bölgesel çatışmaların çözümünde etkili rol oynamak; 4) Bütün küresel arenalarda yer almak; 5) Uluslararası örgütlerde önemli rol almak ve dünyanın başta gelen 10 ekonomisi arasında girmek”.²² Ayrıca Oran, bu ilke ve amaçlar doğrultusunda başarının elde edilebilmesini üç unsura bağlamaktadır. Bu unsurlar; çok yönlü proaktif diplomasi, komşularla sıfır sorun ilkesi ve komşularla sıfır sorun ilkesini olanaklı hale getirebilecek yumuşak güç yöntemidir. Ancak Oran, başarıya ulaşılabilmesi hususunda bu üç unsurun ayrı ayrı değil, birlikte ele alınıp uygulanması gerektiğini şart koşmaktadır. Ona göre komşularla sıfır sorun politikasını imkanlı hale getirebilecek olan yumuşak güç yöntemi, Türkiye'nin ekonomik ve kültürel gelişiminden ileri gelmektedir. Ayrıca demokrasi yolunda doğru atılacak adımların, Türkiye'nin yumuşak gücüne olumlu bir şekilde etki edeceğini düşünmektedir.²³ Keza Davutoğlu da demokrasiyi Türkiye'nin en önemli yumuşak gücü olarak görmektedir.²⁴ Çünkü Türkiye'nin Müslüman bir ülke olması ve aynı zamanda demokrasi deneyimine sahip olması, yumuşak güç kullanımının maksimize edilmesine yardımcı olmakta ve Türkiye'nin dünya kamuoyundaki imajına önemli derecede katkı sağlamaktadır.²⁵

Kalın ise, değişen ve gelişen dünya şartlarıyla birlikte dış politikanın geleneksel anlamını yitirdiğine dikkat çekmektedir. 21. yüzyıla kadar devletlerarası ilişkileri temel alan dış politika anlayışının günümüzde farklı unsurları da içinde barındırdığını belirtmektedir.²⁶ Ona göre, “dış politika ve uluslararası ilişkiler, artık devletlerin ve diplomatların yanı sıra iş adamlarını, sivil toplum kuruluşlarını, aydınları, kanaat önderlerini, gazetecileri, düşünce kuruluşlarını, insani yardımları ve uluslararası hukuku da kapsayan geniş bir yelpazeye yayılmaktadır”.²⁷ Değişen dış politika anlayışıyla birlikte yumuşak güç kaynaklarının dış politikada birer unsur haline geldiği görülmektedir. Dış politika anlayışının Türkiye eksenindeki değişimine bakıldığında, Dışişleri Bakanlığı'nın yanı sıra birçok unsurun yeni düzene eklenildiği fark edilmektedir. Kalın'a göre bu yeni düzende TİKA, Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü, TRT, Anadolu Ajansı, Basın Yayın Enformasyon Genel Müdürlüğü, Yurt Dışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, Yunus Emre Vakfı, Kızılay ve AFAD gibi kurumlar yumuşak güç çatısı altında dış politikaya katkı sunmaktadır.²⁸

²⁰ Baskın Oran, “Dönemin Dış Politikası”, Baskın Oran (ed.), **Türk Dış Politikası, Kurtuluş Savaşından Bugüne Olgular, Belgeler, Yorumlar**, Cilt III: 2001-2012, 2. Baskı, İstanbul: İletişim Yayınları, 2013, s. 139.

²¹ Ahmet Davutoğlu, “Turkey's Foreign Policy Vision: An Assessment of 2007” **Insight Turkey**, Vol. 10, No. 1, 2008, p. 79-83.

²² Oran, s. 140.

²³ Oran, s. 139-140.

²⁴ Ahmet Davutoğlu, “Turkey's Foreign Policy Vision: An Assessment of 2007”, p. 84.

²⁵ Ahmet Davutoğlu, “Turkey's Foreign Policy Vision: An Assessment of 2007”, p. 80 E. Fuat Keyman, “Globalization, Modernity and Democracy-Turkish Foreign Policy 2009 and Beyond”, **PERCEPTIONS**, Vol. XV, No. 3-4, Autumn – Winter 2010, p. 10.

²⁶ İbrahim Kalın, “Türkiye Artık Ölçek Küçültemez”, **Yeni Şafak**, 22 Ocak 2013, <http://www.yenisafak.com/hayat/turkiye-artik-olcek-kucultemez-460184>, (6 Nisan 2017).

²⁷ İbrahim Kalın, “Türkiye Artık Ölçek Küçültemez”, **Yeni Şafak**, 22 Ocak 2013, <http://www.yenisafak.com/hayat/turkiye-artik-olcek-kucultemez-460184>, (6 Nisan 2017).

²⁸ İbrahim Kalın, “Türkiye Artık Ölçek Küçültemez”, **Yeni Şafak**, 22 Ocak 2013, <http://www.yenisafak.com/hayat/turkiye-artik-olcek-kucultemez-460184>, (6 Nisan 2017).

2. Kamu Diplomasisi

İkna etme, cezbetme ve kendine çekme yollarıyla başkalarını etkileyebilmek veya yönlendirebilmek için yumuşak güç kaynaklarını uygulanabilir kılacak mekanizmaya ihtiyaç duyulmaktadır. Kamu diplomasisi bu yumuşak güç kaynaklarını uygulanabilir kılacak mekanizmalar arasında gösterilmektedir. Kamu diplomasi ve yumuşak güç birbirleriyle ilintili bir şekilde hareket etmektedir. Yani “bir ülkenin yumuşak gücünün kapasitesi aynı zamanda o ülkenin etkin kamu diplomasisinin başarısını ifade etmektedir.”²⁹

Kamu diplomasisi, “Soğuk Savaş sonrası dünya düzeninde devletler arasındaki diplomasi kadar, toplumlar/kamuoyları arasındaki iletişim, etkileşim, dolayısıyla ‘toplumdan topluma diplomasinin’ de önem kazandığı varsayımından hareket eder.”³⁰ Literatüre bakıldığında “kamu diplomasisi” ile ilgili mevcut birçok analizle karşılaşılmaktadır. Yapılan bazı analizlerde kamu diplomasisi ve yumuşak güç birbirinin yerine kullanılırken, bazı analizlerde ise kamu diplomasisi, yumuşak gücün bir aracı, unsur olarak ele alınmaktadır.³¹ Edward R. Murrow kamu diplomasisini, “sadece yabancı devletleri değil, öncelikle sivil toplum örgütlerini ve sivilleri de amaçlayan ve çoğu zaman devletin görüşlerinin yanı sıra çok çeşitli kişisel görüşler olarak da sunulan etkileşimler”³² olarak tanımlamaktadır. 1965 yılında kamu diplomasisini ilk kez kavramsallaştıran Edmund Gullion’a³³ göre;

*“Kamu diplomasisi, dış politikanın oluşumu ve yürütülmesinde, halkların davranışlarının etkisi ile ilişkilidir. Uluslararası ilişkilerin geleneksel, klasik diplomasi dışındaki alanlarını kapsamaktadır. Bunlar; hükümetler tarafından yabancı ülkelerde kamuoyu oluşturulması, özel kuruluşların diğer ülke kuruluşlarıyla etkileşimde bulunması, dış ilişkilerin raporlanması ve bunların politika üzerindeki etkisi, diplomatlar ve yabancı meslektaşlar arasında iletişim sağlanması ve kültürler arası iletişim süreci.”*³⁴

İbrahim Kalın’a göre kamu diplomasisinin amacı, propagandadan ziyade gerçek olgulara dayalı stratejik bir iletişim dili kurmaktır. Kamu diplomasisi, tek yönlü iletişim ve etkileşimin aksine iki yönlü iletişim ve etkileşimi temel alarak öncelikle hedef kitlenin arzu ve isteklerini tespit etmektedir. Daha sonra hedef kitleye yönelik çeşitli bilgi ve paylaşımlarda bulunarak ikna etme ve etkileme yoluna gitmektedir.³⁵ Çok yönlü ve dinamik bir iletişim sürecini ifade eden kamu diplomasisi, sistematik ve uzun soluklu bir çalışmayı gerektirmektedir.³⁶ Nye’in kamu diplomasisi ve yumuşak gücün birbiriyle olan ilişkisinden yola çıkarak yapmış olduğu tanıma göre, “yumuşak güç, senin istediğin sonuçların aynısını başkalarının da istemesini sağlamaktır ve bu da senin mesajını nasıl duyduklarını anlamayı ve buna uygun olarak ince ayar yapmayı gerektirir.”³⁷

Kathy Fitzpatrick, kamu diplomasisi ile ilgili yüz elliye yakın tanımlamayı analiz ederek kavramın özellikle altı kategori üzerinde yoğunlaştığını ifade etmektedir. Savunuculuk ve etkileme, iletişim ve enformasyon, ilişki, teşvik, savaş zamanı propaganda ve siyasi alanlar dahilinde kamu diplomasi faaliyetlerinin etkin bir şekilde yürütüldüğünü belirtmektedir.³⁸ “Kamu diplomasisi kavramının

²⁹ Ramazan Erdağ, “Türkiye’nin Kalkınma Yardımları ve TİKA”, Mehmet Şahin ve B. Senem Çevik (ed.), **Türk Dış Politikası ve Kamu Diplomasisi**, Ankara: Nobel, 1. Basım, Eylül 2015, s. 251.

³⁰ Murat Yeşiltaş ve Ali Balcı, “Ak Parti Dönemi Türk Dış Politikası Sözlüğü: Kavramsal Bir Harita”, **Bilgi Dergisi**, Sayı: 23, 2011 Kış, s. 23.

³¹ Meltem Ünal Erzen, **Kamu Diplomasisi**, İstanbul: Derin Yayınları, 2014, s. 53.

³² Joseph Nye, **Yumuşak Güç: Dünya Siyasetinde Başarının Yolu**, s. 107.

³³ Gonca Yıldırım, “Kültürel Diplomasi Ekseninde” **Uluslararası Halkla İlişkiler Perspektifinden Kamu Diplomasisi**, İstanbul: Beta Yayıncılık, 1. Baskı, Haziran 2015, s. 117.

³⁴ Nicholas J. Cull, “Public Diplomacy before Gullion: The Evolution of a Phrase”, Nancy Snovy and Philip M. Taylor (ed.), **Routledge Handbook of Public Diplomacy**, Taylor & Francis e-Library, 2008, s.19.

³⁵ İbrahim Kalın, “Soft Power and Public Diplomacy in Turkey”, p. 12.

³⁶ İbrahim Kalın, “Soft Power and Public Diplomacy in Turkey”, p. 12 Emine Akçadağ, “Dünya’da ve Türkiye’de Kamu Diplomasisi”, s. 13, <http://www.kamudiplomasisi.org/pdf/emineakcadag.pdf>, (14 Ekim 2016).

³⁷ Joseph Nye, **Yumuşak Güç: Dünya Siyasetinde Başarının Yolu**, s. 111.

³⁸ Kathy Fitzpatrick, “Advancing the New Public Diplomacy: A Public Relations Perspective”, **The Hague Journal of Diplomacy**, Vol. 2, Issue3, 2007, p. 201. Aktaran: Sevilay Yıldırım, “Rusya’nın Avrasya Politikasında Yumuşak Güç: İmkânlar ve Sınırlar”, (**Uzmanlık Tezi**, T.C. Başbakanlık Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı), Nisan 2014, s.30.

kapsamının genişlemesi bir bakıma onun yumuşak güç olarak kendisini var etmesiyle ilişkilidir.”³⁹ Yumuşak gücün uygulanması sürecinde açıklık ve şeffaflık ilkelerini değerli kılan kategoriler olarak iletişim ve yönetim öne çıkmaktadır. Bu da güvenilirlik hususunda kamu diplomasisine vizyon kazandırmaktadır.⁴⁰

Çok yönlü bir iletişim sürecini ifade eden kamu diplomasisinin üç önemli boyutu olduğunu dile getiren Nye, bunların farklı oranlarda olduğunu, doğrudan devlet bilgisi dahilinde olması gerektiğini ve uzun bir zaman dilimini kapsayan kültürel ilişkilerden ileri geldiğini belirtmektedir. Yerel ve dış politikaları anlaşılabilir kılan günlük iletişimler, kamu diplomasisinin ilk ve yakın boyutunu oluşturmaktadır. Modern demokrasilerde basına demeç vermeden önce ön hazırlık yapan devlet yetkililerinin, yerel basının yanında yabancı basına da yönelmeleri icap etmektedir. Çünkü devlet yöneticilerinin, ülkeleriyle ilgili kararları açıklarken –oluşturabileceği etki açısından- kendi ülke vatandaşlarının yanında diğer ülke vatandaşlarını da düşünmeleri gerekmektedir. Kamu diplomasisinin ikinci boyutunda, hedef kitleyi etkileyebilmek için planlanan stratejik iletişimler yer almaktadır. Herhangi bir kampanya da olduğu gibi çeşitli araç veya semboller kullanılarak insanların zihin dünyasına ulaşmayı hedeflemektedir. Rasyonel stratejilerle -ülke imajına olumlu bir hava kazandırmak için- bazı olayların ve iletişimlerin planlanması bu boyutun öncelikli hedefi olarak kabul edilmektedir. Bir takım çıkarlar için önemli kişilerle -burslar, seminerler, staj, değişim programları ve medya kanalları üzerinden- kurulan uzun vadeli ilişkilerin geliştirilmesi kamu diplomasisinin üçüncü boyutunu oluşturmaktadır.⁴¹ Bu üç boyut, bir ülkenin cazibe merkezi haline gelmesinde, başkaları tarafından arzu edilebilir kılınmasında etkili bir rol üstlenmektedir. Bunun yanında Nye, uluslararası ortak değerlere hizmet etmeyen ve alçakgönüllülükten uzak bir şekilde politikalarını yürüten ülkelerin yumuşak güç üretemeyeceğine dikkat çekmektedir. Ayrıca diplomasi ve politikaların birbirleriyle örtüşmesini zaruri görmektedir.⁴²

2.1. Başbakanlık Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü

“Türkiye’nin söyleyecek bir sözü, paylaşacak bir hikayesi var”⁴³ sözünü benimseyen Kamu Diplomasi Koordinatörlüğü (KDK), 30 Ocak 2010 tarihli 27478 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 2010/3 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile oluşturulmuş ve Türkiye’deki kamu diplomasisi faaliyetleri kurumsallaştırılmıştır.⁴⁴ Söz konusu genelgede dönemin Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan, kamu diplomasisine ilişkin şu ifadelerde bulunmaktadır:

“Günümüzde, küreselleşmenin bir sonucu olarak uluslararası ilişkiler daha karmaşık bir hale gelmiş, devletler arasındaki resmi diplomasi yanında, uluslararası toplumu etkilemenin ve yönlendirmenin bir aracı olarak "Kamu Diplomasisi" ayrı bir önem kazanmıştır. Uluslararası platformlarda, Ülkemizin uzun süredir maruz kaldığı itham ve sorunlar karşısında haklılığımızı kanıtlamaya yönelik çalışmaların başarıya ulaşabilmesi için, kamu diplomasisi yöntem ve araçlarıyla uluslararası toplumun doğru yönde bilgilendirilmesi gerekmektedir. Kamu diplomasisi yöntemleriyle Ülkemizin uluslararası kamuoyu nezdinde saygınlığının artırılmasına yönelik stratejilerin geliştirilerek, ülkemizin dış tanıtım faaliyetlerinin yürütülmesine ilişkin görevler, ilgili mevzuatla çeşitli kamu kurum ve kuruluşlarına verilmiştir. Ancak, ülkesel ve bölgesel sorunların kolayca küresel bir boyut kazandığı günümüzde, özellikle bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmeler, uluslararası alanda ortaya çıkan fırsatlar ve tehditler, kamu diplomasisi konusunda görevli kurumlar arasında daha etkin bir koordinasyonu, yakın işbirliğini ve hızlı karar alma süreçlerini zorunlu hale getirmiştir. Bu itibarla, kamu diplomasisi alanında yürütülecek çalışmalar ile stratejik iletişim ve tanıtım faaliyetleri konusunda kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum örgütleri arasında işbirliği ve koordinasyonu sağlamak amacıyla, bir Başbakan Başmüşavirinin uhdesinde Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü’nün oluşturulması uygun görülmüştür.”⁴⁵

³⁹ Gaye Aslı Sancar, “Kamu Diplomasisinde Medyanın Önemi: Anadolu Ajansı Örneği”, Mehmet Şahin ve B. Senem Çevik (ed.), **Türk Dış Politikası ve Kamu Diplomasisi**, Ankara: Nobel, 1. Basım, Eylül 2015, s. 443.

⁴⁰ Yıldırım, s.30.

⁴¹ Joseph Nye, **Yumuşak Güç: Dünya Siyasetinde Başarının Yolu**, s. 108-109.

⁴² Joseph Nye, **Yumuşak Güç: Dünya Siyasetinde Başarının Yolu**, s. 110.

⁴³ Kamu Diplomasi Koordinatörlüğü, <http://kdk.gov.tr/>, (23 Kasım 2016).

⁴⁴ Kamu Diplomasi Koordinatörlüğü, <http://kdk.gov.tr/faaliyetler/kurulus/7>, (23 Kasım 2016).

⁴⁵ Resmi Gazete, <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2010/01/20100130-19.htm>, (23 Kasım 2016).

Kamu diplomasisi uygulamalarının yürütülmesi amacıyla Türk dış politikasını kurumsal anlamda temsil eden KDK, hem ulusal hem de uluslararası alanda tanıtım ve bilgilendirme faaliyetlerinde bulunmaktadır.⁴⁶ Ayrıca sorunlar karşısında kamu diplomasisi yöntem ve araçları kullanılarak çözümler üretilmeye çalışılmaktadır. Genelgede de ifade edildiği gibi kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum örgütleri arasında koordinasyonun sağlanması KDK'nın temel görevi olarak kabul edilmektedir.⁴⁷ Sekretarya hizmetlerinin Basın-Yayın Enformasyon Genel Müdürlüğü tarafından yürütülen KDK'ya tüm kamu kurum ve kuruluşları yardımcı olmaktadır.⁴⁸

KDK, kamu diplomasisini çok yönlü, stratejik bir iletişim aracı olarak görmektedir. Buna bağlı olarak iki yönlü iletişim dilini temele alan kamu diplomasisi, “kamuoyunun anlaşılması, bilgilendirilmesi ve etkilenmesi faaliyetlerinin toplamı olarak tanımlanmaktadır.”⁴⁹ KDK'nın amacı, “nesnel verilere ve gerçeklere dayalı stratejik bir iletişim dili inşa etmek ve farklı kesimlerin hizmetine sunmaktır.”⁵⁰

KDK'nın misyonunda, Türkiye'nin uluslararası kamuoyunda doğru tanınması için uzun vadeli, profesyonelce hazırlanmış stratejik planlamalara ihtiyacı olduğu belirtilmektedir. Türkiye'nin tanıtımında, diplomasi, dış yardımlar, bilim ve teknoloji, ekonomi, yükseköğretim, turizm, kültür, sanat ve medya gibi uluslararası alanda farklı kesimlerin dikkatini çekebilecek kamu diplomasisi faaliyetlerinin etkili olabileceği ifade edilmektedir.⁵¹

KDK'nın vizyonunda ise, Türkiye'nin izlediği politikaların meşruiyetinin ve etkinliğinin önemli olduğu vurgulanmaktadır. Türkiye'nin kamu diplomasisi alanlarında etkili bir şekilde yükselişe geçmesi, ulusal çıkarlarının, bölgesel etkinliğinin ve küresel görevlerinin göz ardı edilemez unsuru olarak görülmektedir. Koordinatörlük, Türkiye'nin uluslararası alanda artan etkisinden hareketle, Türkiye'nin yeni hikâyesini, başkalarına etkili bir şekilde anlatmayı amaçlamaktadır.⁵²

2.1.1. Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğünün Faaliyetleri

KDK, kamu diplomasisi faaliyetlerini iki ana çerçeve üzerinden ele almaktadır. Birinci olarak ‘devletten-halka’ olan iletişim faaliyetlerinde, devletin geliştirdiği politika alternatiflerinin resmi organlar vasıtasıyla uluslararası kamuoyuna etkili bir şekilde anlatılmasıdır.⁵³ İkinci olarak ‘halktan-halka’ olan iletişim faaliyetlerinde ise, “STK, araştırma merkezleri, kamuoyu araştırma şirketleri, basın, kanaat önderleri, üniversiteler, mübadele programları, dernek ve vakıflar gibi devlet dışı sivil araçlar kullanılmaktadır.”⁵⁴ Koordinatörlük, geleneksel kamu diplomasi anlayışının aksine faaliyet alanlarının yelpazesini genişleterek daha kapsamlı çalışmalar içerisinde bulunmaktadır. Koordinatörlük faaliyet alanları, üniversite programları, siyasal iletişim faaliyetleri ve medya tanıtım çalışmaları olmak üzere üçe ayrılmaktadır.

Üniversite Faaliyetleri

KDK'nın amaç ve hedeflerine göre belirlenen faaliyet programlarında üniversiteler önemli bir konumda bulunmaktadır. Bu bağlamda Koordinatörlük tarafından farklı üniversitelerde, üniversite öğrencilerinin, akademisyenlerin, uzmanların ve dış politikamızın rotasının belirlenmesinde etkili olan kurum ve karar alıcıların bir araya getirilmesi hedeflenmektedir. Bu hedef doğrultusunda gerçekleştirilen toplantı ve panellerde Türk dış politikası ve kamu diplomasisi konuları ele alınıp irdelenmektedir. Buradan hareketle toplantı ve panellere katılım gösterenlerin bilgilendirilmesi ve görüşlerinin alınması amaçlanmaktadır. Türk dış politikasına yönelik artan ilginin çeşitlenmesi, dış politika hususlarının

⁴⁶ Necati Anaz ve M. Cüneyt Özşahin, “Kamu Diplomasi Koordinatörlüğü: Türk Dış Politikasında Kamu Diplomasisinin Rolü ve İşlevi”, Mehmet Şahin ve B. Senem Çevik (ed.), **Türk Dış Politikası ve Kamu Diplomasisi**, Ankara: Nobel, 1. Basım, Eylül 2015, s. 506.

⁴⁷ Muharrem Ekşi, **Kamu Diplomasisi ve Ak Parti Dönemi Türk Dış Politikası**, Ankara: Siyasal Kitapevi, Temmuz 2014, s. 185.

⁴⁸ Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü, <http://kdk.gov.tr/faaliyetler/kdk-genelgesi/5>, (28 Kasım 2016).

⁴⁹ Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü, <http://kdk.gov.tr/sag/kamu-diplomasisine-bakis/21>, (28 Kasım 2016).

⁵⁰ Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü, <http://kdk.gov.tr/sag/kamu-diplomasisine-bakis/21>, (28 Kasım 2016).

⁵¹ Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü, <http://kdk.gov.tr/faaliyetler/vizyon-misyon/8>, (29 Kasım 2016).

⁵² Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü, <http://kdk.gov.tr/faaliyetler/vizyon-misyon/8>, (29 Kasım 2016).

⁵³ Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü, <http://kdk.gov.tr/sag/kamu-diplomasisine-bakis/21>, (29 Kasım 2016).

⁵⁴ Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü, <http://kdk.gov.tr/sag/kamu-diplomasisine-bakis/21>, (29 Kasım 2016).

derinlemesine irdelendiğini göstermektedir. Buna bağlı olarak dış politika üzerine çalışan akademisyenler ve uzmanlar, organize edilen çalıştaylarda bir araya getirilmektedirler. Ayrıca Koordinatörlük tarafından, belli bir kapasiteye sahip ve bu kapasiteyi artırabilecek 18-30 yaş arası yabancı öğrencilere yönelik, gençlik programları kapsamında, çeşitli organizasyonlar düzenlenmektedir. Bu organizasyonlara, siyasi çalışmalara yönelen katılımcıların yanı sıra farklı alanlara eğilimi olan konuklar çağrılmaktadır.⁵⁵

Tablo 2: Üniversite Programları

1. ÜNİVERSİTE PROGRAMLARI	
Kamu Diplomasisi Panelleri	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Gaziantep Paneli ➤ Kayseri Paneli ➤ Kırıkkale Paneli ➤ Çankırı Paneli ➤ Bursa Paneli ➤ Kahramanmaraş Paneli ➤ Bursa Uludağ Üniversitesi
Dış Politika Tanıtım Programları	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Kahramanmaraş Üniversitesi ➤ Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi ➤ Kütahya Dumlupınar Üniversitesi ➤ Giresun Üniversitesi ➤ Eskişehir Osmangazi Üniversitesi ➤ Van 100. Yıl Üniversitesi ➤ İstanbul Şehir Üniversitesi ➤ İstanbul Aydın Üniversitesi ➤ Tunceli Üniversitesi ➤ İnönü Üniversitesi ➤ Mustafa Sıtkı Koçman Üniversitesi ➤ Marmara Üniversitesi ➤ Bingöl Üniversitesi ➤ Marmara Üniversitesi-II
Dış Politika Çalıştayları	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Konya Çalıştayı ➤ Mardin Çalıştayı
Gençlik Programları	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Tunuslu Gençler ➤ Libyalı Gençler ➤ Mısırlı Gençler ➤ Filistinli Gençler ➤ Yemenli Gençler ➤ Batı Afrikalı Gençler ➤ Uluslararası Yaz Okulu Programı ➤ Balkanlı Gençler ➤ Amerikalı Gençler ➤ Uluslararası Yaz Okulu Programı-II ➤ Polonyalı Gençler ➤ Pakistanlı Gençler ➤ Nijeryalı Gençler

Kaynak: Kamu Diplomasi Koordinatörlüğü, <http://kdk.gov.tr/faaliyetler/kamu-diplomasisi-panelleri/24>, (29 Kasım 2016). Kamu Diplomasi Koordinatörlüğü, <http://kdk.gov.tr/faaliyetler/dis-politika-tanitim-programlari/43>, (29 Kasım 2016). Kamu Diplomasi Koordinatörlüğü, <http://kdk.gov.tr/faaliyetler/dis-politika-calistaylari/25>, (29

⁵⁵ Kamu Diplomasi Koordinatörlüğü, <http://kdk.gov.tr/faaliyetler/kamu-diplomasisi-panelleri/24>, (30 Kasım 2016). Kamu Diplomasi Koordinatörlüğü, <http://kdk.gov.tr/faaliyetler/dis-politika-tanitim-programlari/43>, (30 Kasım 2016). Kamu Diplomasi Koordinatörlüğü, <http://kdk.gov.tr/faaliyetler/dis-politika-calistaylari/25>, (30 Kasım 2016). Kamu Diplomasi Koordinatörlüğü, <http://kdk.gov.tr/faaliyetler/genclik-programlari/45>, (30 Kasım 2016).

Kasım 2016). Kamu Diplomasi Koordinatörlüğü, <http://kdk.gov.tr/faaliyetler/genclik-programlari/45>, (29 Kasım 2016). linklerinden derlenmiştir.

Siyasal İletişim Faaliyetleri

KDK tarafından gerçekleştirilen siyasal etkileşim faaliyetlerinde özellikle yurtdışına yönelik planlamalar yapılmaktadır. Yurtdışında ve yurtiçinde bulunan araştırmacılar ve uzmanlar, çeşitli siyasi ve düşünce kuruluşları çatısı altında düzenlenen toplantı ve panellerde ülkeler arasındaki ilişkiler üzerine istişareler gerçekleştirmektedir. Yapılan bu toplantılarda farklı kesimlerin düşünceleri ile birlikte ilişkilerin daha da geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Akil insanlar konferanslarında ise uluslararası gündemi meşgul eden sorunların, bölgesel ve küresel anlamda gelişen olayların uzmanlar tarafından değerlendirildiği gözlemlenmektedir. Bu organizasyonlarda Türk uzmanlar, masaya yatırılan konulara ilişkin Türkiye'nin görüşlerini diğer yabancı uzmanlara aktarmaktadır. Avrupa toplantıları ise, Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne üye olabileceği sürecinde, "Avrupa nedir, Avrupalı kimliği nedir ve Avrupa'nın 21. yüzyıl vizyonu nedir?" gibi sorulara cevapların arandığı bir platform niteliği taşımaktadır. Yine siyasal iletişim faaliyetlerinde koordinatörlük tarafından, akademisyenlerin, uzmanların ve gazetecilerin katıldığı çeşitli paneller düzenlenmektedir.⁵⁶

Tablo 3: Siyasal İletişim Faaliyetleri

2. SİYASAL İLETİŞİM FAALİYETLERİ	
Ülke Toplantıları	<ul style="list-style-type: none"> ➤ İngiltere Programı ➤ Yunanistan Programı ➤ Japonya Programı ➤ Ürdün Programı ➤ Amerika Programı ➤ Amerika Programı-II ➤ Mısır Programı ➤ Ürdün Programı-II ➤ Mısır Programı-II ➤ Mısır Programı-III ➤ Malezya Programı ➤ Bosna-Hersek Programı ➤ İngiltere Programı-II ➤ Fransa Programı ➤ Yemen Programı ➤ Almanya Programı ➤ Kuveyt Programı ➤ Fransa Programı-II ➤ Mısır Programı-IV ➤ Moritanya Programı ➤ Tunus Programı ➤ Fas Programı ➤ Nijer Programı ➤ İngiltere Programı-III ➤ Sudan Programı ➤ Almanya Programı-II ➤ Belçika Programı ➤ Ürdün Programı-III ➤ Amerika Programı-III
Akil İnsanlar Konferansları	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Seyyid Hüseyin Nasr&Harvey Cox ➤ George Friedman ➤ Şevket Aziz

⁵⁶ Kamu Diplomasi Koordinatörlüğü, <http://kdk.gov.tr/faaliyetler/ulke-toplantilari/47>, (30 Kasım 2016). Kamu Diplomasi Koordinatörlüğü, <http://kdk.gov.tr/faaliyetler/akil-insanlar-konferanslari/10>, (30 Kasım 2016). Kamu Diplomasi Koordinatörlüğü, <http://kdk.gov.tr/faaliyetler/avrupa-toplantilari/27>, (30 Kasım 2016). Kamu Diplomasi Koordinatörlüğü, <http://kdk.gov.tr/faaliyetler/paneller/50>, (30 Kasım 2016).

	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Roger Cohen ➤ Hans Blix ➤ Jeremy Greenstock ➤ David Burrell ➤ Fehmi Hüveydi ➤ Martti Ahtisaari ➤ Seyyid Hüseyin Nasr ➤ Jack Straw&Joschka Fischer ➤ Arap Baharı Çalıştay ➤ GünterVerheugen ➤ Abdülbari Atvan ➤ FawazGerges ➤ WadahKhanfar ➤ ToddLewis ➤ WadahKhanfar ➤ Tevekkül Karman ➤ Ali Mazrui
Avrupa Toplantıları	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Gil Anidjar ➤ Susan-Buck Morss ➤ Ian Almond ➤ Nilüfer Göle ➤ Abdulvahab El-Efendi ➤ Maha Azzam ➤ Emre Gönen ➤ Beril Dedeoğlu
Paneller	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Waleed Hazbun ➤ Türkiye- Afrika İlişkileri: Ortak Kader, Ortak Gelecek ➤ Bosna-Hersek ve Suriye Örneklerinde Uluslararası Toplumun Duruşunu Anlamak ➤ Uluslararası Asya Sempozyumu ➤ 7. APİSA Kongresi
Uluslararası Zirveler	<ul style="list-style-type: none"> ➤ İKF 2012 - “Adalet” Temasıyla Toplandı ➤ İKF 2012 - Başbakanımızın Konuşması ➤ İKF - Öne Çıkanlar ➤ İKF 2013 - “Mısır” Özel Gündemi ➤ Uluslararası Yatırım Zirvesi - 2014

Kaynak: Kamu Diplomasi Koordinatörlüğü, <http://kdk.gov.tr/faaliyetler/ulke-toplantilari/47>, (30 Kasım 2016). Kamu Diplomasi Koordinatörlüğü, <http://kdk.gov.tr/faaliyetler/akil-insanlar-konferanslari/10>, (30 Kasım 2016). Kamu Diplomasi Koordinatörlüğü, <http://kdk.gov.tr/faaliyetler/avrupa-toplantilari/27>, (30 Kasım 2016). Kamu Diplomasi Koordinatörlüğü, <http://kdk.gov.tr/faaliyetler/paneller/50>, (30 Kasım 2016). Kamu Diplomasi Koordinatörlüğü, <http://kdk.gov.tr/faaliyetler/uluslararasi-zirveler/30>, (30 Kasım 2016). linklerinden derlenmiştir.

Medya Tanıtım Çalışmaları

KDK'nın diğer bir faaliyet alanı ise medya tanıtım çalışmalarıdır. Bu faaliyet alanında, gazeteci heyetleri programı ile yabancı basın mensupları ülkemizde misafir edilerek, onlara yönelik Türkiye hakkında doğrudan bilgilendirme yapılmaktadır. Türkiye gündemi ile ilgili yabancı basın bilgilendirme çalışmalarının ilk ağızdan sunulması koordinatörlük açısından oldukça önemli kabul edilmektedir. Ayrıca uluslararası basın bilgilendirme faaliyetlerinde ise Türkiye’de bulunan önemli basın mensupları ile Türkiye’yi temsil eden karar alıcılar arasında toplantılar organize edilmektedir. Bu toplantılarda Türkiye’nin izlediği politikalar ve gündemi meşgul eden önemli konular anlatılmakta ve bu konulara ilişkin sorulara cevap verilmektedir. Yine koordinatörlük, kültür ve tanıtım faaliyetleri ile çeşitli sergiler, belgeseller ve konserler organize ederek uluslararası toplumun dikkatini çekmeye çalışmaktadır.⁵⁷

⁵⁷ Kamu Diplomasi Koordinatörlüğü, <http://kdk.gov.tr/faaliyetler/gazeteci-heyetleri-programi/16>, (30 Kasım 2016). Kamu Diplomasi Koordinatörlüğü, <http://kdk.gov.tr/faaliyetler/uluslararasi-basini-bilgilendirme/17>, (30

Tablo 4: Medya-Tanıtım Çalışmaları

3. Medya-Tanıtım Çalışmaları	
Gazeteci Heyetleri Programı	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Suriyeli Gazeteci Heyeti ➤ İranlı Gazeteci Heyeti ➤ Lübnanlı Gazeteci Heyeti ➤ İspanyol Gazeteci Heyeti ➤ Amerikalı Gazeteci Heyeti ➤ Türkmen ve Arap Gazeteci Heyeti ➤ Afrikalı Gazeteci Heyeti ➤ Çinli Gazeteci Heyeti ➤ Faslı Gazeteci Heyeti ➤ Polonyalı Gazeteci Heyeti ➤ Ürdünlü Gazeteci Heyeti ➤ IKBY’li Gazeteci Heyeti ➤ Rusya Federasyonu Gazeteci Heyeti ➤ Türk Dünyası Gazeteci Heyeti ➤ Hindistanlı Gazeteci Heyeti ➤ Ugandalı Gazeteci Heyeti ➤ Kuveytli Gazeteci Heyeti ➤ Gürcistanlı Gazeteci Heyeti ➤ Arjantinli Gazeteci Heyeti ➤ IKBY’li Gazeteci Heyeti-II ➤ Libyalı Gazeteci Heyeti ➤ Bahreynli Gazeteci Heyeti ➤ Latin Amerika Gazeteci Heyeti ➤ Hırvat Gazeteci Heyeti ➤ Macar Gazeteci Heyeti ➤ Ortadoğu ve Kuzey Afrikalı Gazeteci Heyeti ➤ Çinli Gazeteci Heyeti-II
Uluslararası Basını Bilgilendirme	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ali Babacan-14.04.2010 ➤ Bülent Arınç-07.05.2010 ➤ Sadullah Ergin-28.07.2010 ➤ Ömer Çelik-15.09.2010 ➤ Taner Yıldız-14.10.2010 ➤ Egemen Bağış-09.11.2010 ➤ Faruk Çelik-14.01.2011 ➤ Bülent Arınç-15.03.2011 ➤ Ali Babacan-02.06.2011 ➤ Nabi Avcı-16.06.2011 ➤ İbrahim Kalın-01.02.2014 ➤ Lütfi Elvan-07.02.2014 ➤ Sefer Turan-12.02.2014 ➤ Bekir Bozdağ-27.02.2014
Kültür ve Tanıtım Faaliyetleri	<ul style="list-style-type: none"> ➤ I-List Turkey Programı ➤ Kardeş Eli Belgeseli ➤ Türkiye’nin Dostları Belgeseli ➤ Suriye Halkına destek Konseri ➤ Somali Belgeseli ➤ Nizam Camii Belgeseli ➤ Doğuyorum Korosu Belgeseli ➤ Güvenli Liman Türkiye Sergisi

Kasım 2016). Kamu Diplomasi Koordinatörlüğü, <http://kdk.gov.tr/faaliyetler/kultur-ve-tanitim-faaliyetleri/55>, (30 Kasım 2016).

Kaynak: Kamu Diplomasi Koordinatörlüğü, <http://kdk.gov.tr/faaliyetler/gazeteci-heyetleri-programi/16>, (30 Kasım 2016). Kamu Diplomasi Koordinatörlüğü, <http://kdk.gov.tr/faaliyetler/uluslararası-basını-bilgilendirme/17>, (30 Kasım 2016). Kamu Diplomasi Koordinatörlüğü, <http://kdk.gov.tr/faaliyetler/kultur-ve-tanitim-faaliyetleri/55>, (30 Kasım 2016) linklerinden derlenmiştir.

SONUÇ

Nye'nin analitik bir kavram olarak ele aldığı yumuşak güç, günümüzde birçok ülkenin politika aracı haline gelmiştir. İzlediği politikaların başkaları tarafından meşru görülmesini isteyen ülkeler, yumuşak güç ile bu gayesini gerçekleştirme çabası içerisindedir. Ancak yumuşak güç ile yürütülen politikalarda beklenen sonuç kısa vadede gerçekleşmemektir. Yani yumuşak güç eksenli politikalar izleyen bir ülkenin amaçlarına ulaşabilmesi zaman almaktadır. Yumuşak güç politikasının uygulandığı süreçte bir takım engellerle karşılaşılması olasılık dahilindedir. Bu nedenle bir ülkenin yumuşak güç politikasını değerlendirirken öncelikli olarak bu hususu gözden kaçırmamak gerekir.

Son yıllarda söylemde ve uygulamada Türk dış politikası içerisinde yer alan yumuşak güç kavramı, Türkiye'nin uzun vadeli planlarını gerçekleştirebilmesi hususunda önemli bir unsur olarak kabul edilmektedir. Yürütülen bu politikalarda kamu diplomasisi yöntemlerine de başvurulmaktadır. Bu yöntem ile ülkemizin uluslararası platformda saygınlığının artırılması amaçlanmaktadır. Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü'nü, kamu diplomasisi faaliyetlerini yürüten bir kurum olarak değerlendirmek mümkündür. Türkiye'nin son yıllarda yürüttüğü politikalarının bir sonucu olan koordinatörlük, üniversite programları, siyasal etkileşim faaliyetleri ve medya tanıtım çalışmaları kapsamında birçok faaliyet gerçekleştirmiştir. Ancak son dönemde bu faaliyetlerde -koordinatörlüğün internet sitesi incelendiğinde- duraklama yaşandığı gözlemlenmektedir. Yine kurumlar arasındaki koordinasyonu sağlamakla görevli olan koordinatörlüğün bu işlevi planlandığı çerçevede yürütemediği görülmektedir. Fakat koordinatörlüğün kuruluşundan günümüze kadar geçen süresine bakıldığında, kısa vadede önemli çalışmalar gerçekleştirdiği görülmektedir.

Bu çalışmada koordinatörlüğün temel amaçları ve faaliyetleri betimsel bir çerçevede sunulmaya çalışılmıştır. Bu kapsamda bakıldığında koordinatörlüğün amaçları doğrultusunda istenilen seviyeye ulaşamadığı dikkat çekmektedir. Ancak koordinatörlük, misyonundaki ve vizyonundaki ilkelerine bağlı kalarak Türkiye'nin yumuşak gücünü ulusal ve uluslararası platformda daha aktif ve daha organize bir şekilde yürütürse beklenen seviyeye ulaşabilir.⁵⁸ Tabii ki bu da uzun bir zaman diliminde gerçekleşebilecek bir husustur.

---

⁵⁸ Aydemir, s.337-338.

KAYNAKÇA

- Anaz, Necati ve M. Cüneyt Özşahin (2015), “Kamu Diplomasi Koordinatörlüğü: Türk Dış Politikasında Kamu Diplomasisinin Rolü ve İşlevi”, Mehmet Şahin ve B. Senem Çevik (ed.), **Türk Dış Politikası ve Kamu Diplomasisi**, Ankara: Nobel, 1. Basım, Eylül, s.499-518.
- Aydemir, Emrah (2016), **Dış Politikada Yumuşak Güç ve Medya**, İstanbul: Kalkedon Yayıncılık, Birinci Basım.
- Cull, Nicholas J. (2008), “Public Diplomacy before Gullion: The Evolution of a Phrase”, Nancy Snovy and Philip M. Taylor (ed.), **Routledge Handbook of Public Diplomacy**, Taylor & Francis e-Library, s.19-23.
- Davutoğlu, Ahmet (2008), “Turkey’s Foreign Policy Vision: An Assessment of 2007” **Insight Turkey**, Vol. 10, No. 1, p.77-96.
- Davutoğlu, Ahmet (2001), **Stratejik Derinlik: Türkiye’nin Uluslararası Konumu**, İstanbul: Küre Yayınları.
- Eken, Mehmet Evren (2015), “Jeopolitik Derinlik, Akılcı Güç ve Popüler Kültür: Stratejik Bir Konsept Olarak Gündelik Hayatın Önemi”, Mehmet Şahin ve B. Senem Çevik (ed.), **Türk Dış Politikası ve Kamu Diplomasisi**, Ankara: Nobel, 1. Basım, Eylül, s.17-44.
- Ekşi, Muharrem (2014), **Kamu Diplomasisi ve Ak Parti Dönemi Türk Dış Politikası**, Ankara: Siyasal Kitapevi.
- Erdağ, Ramazan (2015), “Türkiye’nin Kalkınma Yardımları ve TİKA”, Mehmet Şahin ve B. Senem Çevik (ed.), **Türk Dış Politikası ve Kamu Diplomasisi**, Ankara: Nobel, 1. Basım, Eylül, s.241-262.
- Erzen, Meltem Ünal (2014), **Kamu Diplomasisi**, İstanbul: Derin Yayınları.
- Kalın, İbrahim (ed.) (2011) , **2000’li Yıllar: Türkiye’de Dış Politika**, İstanbul: Meydan Yayıncılık, Ağustos.
- Kalın, İbrahim (2011), “Soft Power and Public Diplomacy in Turkey”, **Perceptions Journal of International Affairs**, Vol. XVI, No. 3, Autumn, p.5-23.
- Keyman, E. Fuat (2010), “Globalization, Modernity and Democracy-Turkish Foreign Policy 2009 and Beyond” **PERCEPTIONS**, Vol. XV, No. 3-4, Autumn – Winter, p.1-20.
- Nye, Joseph (2010), “Responding to My Critics And Concluding Thoughts”, Inderjeet Parmar and Michael Cox (ed.), **Soft Power and US Foreign Policy Theoretical, Historical and Contemporary Perspectives**, New York: Routledge, p.215-226.
- Nye, Joseph (2003), **Amerikan gücünün Paradoksu**, Gürol Koca (çev.), İstanbul: Literatür Yayıncılık.
- Nye, Joseph (2005), **Yumuşak Güç: Dünya Siyasetinde Başarının Yolu**, Rayhan İnan Aydın (çev.), Ankara: Elips Kitap, 1. Baskı.
- Oran, Baskın (2013), “Dönemin Dış Politikası”, Baskın Oran (ed.), **Türk Dış Politikası, Kurtuluş Savaşından Bugüne Olgular, Belgeler, Yorumlar**, Cilt III: 2001-2012, 2. Baskı, İstanbul: İletişim Yayınları, s.70-248.
- Özdemir, Haluk, (2008), “Uluslararası İlişkilerde Güç: Çok Boyutlu Bir Değerlendirme”, **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, 63-3, s.113-144.
- Sabuncu, Hüseyin Bahacan (2013), “Türkiye’nin Afrika Kıtasında Yumuşak Güç Olma Potansiyeli”, **(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Ufuk Üniversitesi SBE).
- Sancar, Gaye Aslı (2015), “Kamu Diplomasisinde Medyanın Önemi: Anadolu Ajansı Örneği”, Mehmet Şahin ve B. Senem Çevik (ed.), **Türk Dış Politikası ve Kamu Diplomasisi**, Ankara: Nobel, 1. Basım, Eylül, s.439-464.

Telci, İsmail Numan (2015), “Yumuşak Güç ve Düşünce Kuruluşları: Türkiye Örneği”, Mehmet Şahin ve B. Senem Çevik (ed.), **Türk Dış Politikası ve Kamu Diplomasisi**, Ankara: Nobel, 1. Basım, Eylül, s.519-550.

Yegin, Abdullah (2015), “İran’ın Yumuşak Gücü”, **Seta Analiz**, Sayı: 118, Şubat.

Yeşiltaş, Murat ve Ali Balcı (2011), “Ak Parti Dönemi Türk Dış Politikası Sözlüğü: Kavramsal Bir Harita”, **Bilgi Dergisi**, Sayı: 23, Kış, s.9-34.

Yıldırım, Gonca (2015), “**Kültürel Diplomasi Ekseninde**” **Uluslararası Halkla İlişkiler Perspektifinden Kamu Diplomasisi**, İstanbul: Beta Yayıncılık, 1. Baskı.

Yıldırım, Sevilay (2014), “Rusya’nın Avrasya Politikasında Yumuşak Güç: İmkânlar ve Sınırlar”, (**Uzmanlık Tezi**, T.C. Başbakanlık Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı).

İnternet Yayınları

“Ak Parti 2023 Siyasi Vizyonu: Siyaset, Toplum, Dünya”, **Ak Parti**, 30 Eylül 2012, <http://www.akparti.org.tr/site/akparti/2023-siyasi-vizyon>, (4 Nisan 2017).

Akçadağ, Emine, “Dünya’da ve Türkiye’de Kamu Diplomasisi”, <http://www.kamudiplomasisi.org/pdf/emineakcadag.pdf>, (14 Ekim 2016).

Kalın, İbrahim, “Türkiye Artık Ölçek Küçülmez”, **Yeni Şafak**, 22 Ocak 2013, <http://www.yenisafak.com/hayat/turkiye-artik-olcek-kucultemez-460184>, (6 Nisan 2017).

Kamu Diplomasi Koordinatörlüğü, <http://kdk.gov.tr/>, (23 Kasım 2016).

Kamu Diplomasi Koordinatörlüğü, <http://kdk.gov.tr/faaliyetler/kurulus/7>, (23 Kasım 2016).

Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü, <http://kdk.gov.tr/faaliyetler/kdk-genelgesi/5>, (28 Kasım 2016).

Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü, <http://kdk.gov.tr/sag/kamu-diplomasisine-bakis/21>, (28 Kasım 2016).

Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü, <http://kdk.gov.tr/faaliyetler/vizyon-misyon/8>, (29 Kasım 2016).

Kamu Diplomasi Koordinatörlüğü, <http://kdk.gov.tr/faaliyetler/kamu-diplomasisi-panelleri/24>, (30 Kasım 2016).

Kamu Diplomasi Koordinatörlüğü, <http://kdk.gov.tr/faaliyetler/dis-politika-tanitim-programlari/43>, (30 Kasım 2016).

Kamu Diplomasi Koordinatörlüğü, <http://kdk.gov.tr/faaliyetler/dis-politika-calistaylari/25>, (30 Kasım 2016).

Kamu Diplomasi Koordinatörlüğü, <http://kdk.gov.tr/faaliyetler/genclik-programlari/45>, (30 Kasım 2016).

Kamu Diplomasi Koordinatörlüğü, <http://kdk.gov.tr/faaliyetler/ulke-toplantilari/47>, (30 Kasım 2016).

Kamu Diplomasi Koordinatörlüğü, <http://kdk.gov.tr/faaliyetler/akil-insanlar-konferanslari/10>, (30 Kasım 2016).

Kamu Diplomasi Koordinatörlüğü, <http://kdk.gov.tr/faaliyetler/avrupa-toplantilari/27>, (30 Kasım 2016).

Kamu Diplomasi Koordinatörlüğü, <http://kdk.gov.tr/faaliyetler/paneller/50>, (30 Kasım 2016).

Kamu Diplomasi Koordinatörlüğü, <http://kdk.gov.tr/faaliyetler/uluslararasi-zirveler/30>, (30 Kasım 2016).

Kamu Diplomasi Koordinatörlüğü, <http://kdk.gov.tr/faaliyetler/gazeteci-heyetleri-programi/16>, (30 Kasım 2016).

Kamu Diplomasi Koordinatörlüğü, <http://kdk.gov.tr/faaliyetler/uluslararası-basını-bilgilendirme/17>, (30 Kasım 2016).

Kamu Diplomasi Koordinatörlüğü, <http://kdk.gov.tr/faaliyetler/kultur-ve-tanitim-faaliyetleri/55>, (30 Kasım 2016).

Resmi Gazete, <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2010/01/20100130-19.htm>, (23 Kasım 2016).